

1. Cel projektu

Celem projektu jest analiza organizacji międzynarodowego handlu zanzibarskiego w latach 1837-1888, to znaczy od momentu, kiedy Zanzibar stał się stolicą polityczną i portem skupiającym większość handlu (entrepôt) pomiędzy wybrzeżem Afryki Wschodniej a światem zewnętrznym do końca ery przedkolonialnej. Celem pomocniczym będzie krytyczne spojrzenie na dotychczasowe szacunki rozmiarów i struktury handlu zagranicznego oraz uzupełnienie ich o niewykorzystane dotąd dane.

Powyższe zagadnienia będą rozważane w następujących kontekstach:

- Otoczenie instytucjonalne (administracja, system sądowniczy, celny, w tym nadużycia władzy, nadzór nad systemem miar i wag)
- Problemy wynikające z nakładania się różnych systemów etycznych w praktyce biznesowej - etyki muzułmańskiej, hinduistycznej, chrześcijańskiej oraz zachodniej etyki kapitalistycznej, jak również z konieczności budowy zaufania pomiędzy przedstawicielami różnych kultur
- Zagadnienia związane z podłożem społeczno-kulturowym handlu, w tym klientelizm, solidarność wewnątrz grupy etnicznej, wrogość i przemoc na podłożu etnicznym

Autor wychodzi z założenia, że handel międzynarodowy był najważniejszym mechanizmem generującym zmianę społeczną na Zanzibarze, jak i w całej Afryce Wschodniej. Analiza praktyk handlowych w kontekście otoczenia społecznego politycznego i kulturowego pozwoli na ukazanie mechanizmu owej zmiany. Innymi słowy celem projektu jest ukazanie mechanizmu przełożenia pomiędzy zmianą w globalnej gospodarce a życiem społecznym w tradycyjnych lokalnych społecznościach na peryferiach gospodarki światowej. Z drugiej strony istotne dla projektu jest ustalenie, jak specyficzne cechy wielokulturowej społeczności kupieckiej Zanzibaru odcisnęły się na globalnym zjawisku ekspansji handlowej w jego wersji lokalnej.

2. Badania przewidziane w ramach projektu

Następujące archiwa zostały już przebadane pod kątem opracowywanego projektu: Zanzibar National Archives, The National Archives in London (w części), British Library India Office (w części), National Library of Scotland w Edynburgu, National Archives and Record Administration w Waszyngtonie, Centre des Archives diplomatiques w Nantes. Przeanalizowane dokumenty stanowią w znacznej mierze korespondencja i raporty zachodnich konsulatów na Zanzibarze. Najważniejszą częścią projektu są jednak badania w archiwach prywatnych firm handlowych działających na Zanzibarze w XIX w. Spośród nich kwerenda w Peabody Essex Museum, Peabody, Massachusetts została już w całości wykonana. Dokumenty znajdujące się tam to korespondencja prywatna i biznesowa, dzienniki, księgi rachunkowe, dokumentacja okrętowa itd. firm z Salem.

Kwerendy, które pozostały do zrealizowania wymagają pobytu w Hamburgu (łącznie 4 tygodnie w Staatsarchiv). Interesujące ze względu na projekt są tam zwłaszcza dokumenty hamburskich firm handlowych O'Swald & Co oraz Hansing & Co działających na Zanzibarze w badanym okresie. Potrzebny będzie również dwutygodniowy wyjazd do południowej Francji w celu wykonania kwerend w Le centre des archives d'outre mer, Aix-en-Provence, oraz archiwum Chambre de Commerce et de l'Industrie w Marsylii, gdzie znajdują się dokumenty różnych francuskich firm handlowych działających w Zanzibarze i pobliskich krajach, w tym Roux de Fraissinet. Wszystkie te kwerendy zostaną wykonane okresie od lipca 2016 do września 2017 r. Projekt zakłada też służący konsultacji wyników badań udział w konferencji African Studies Association w Chicago w listopadzie 2017 r., oraz uzupełniającą kwerendę w bibliotekach i archiwach Londynu (w tym The National Archives oraz The British Library) na początku 2018 r. Opracowanie wyników badań w formie maszynopisu następu do lipca 2018 r.

3. Powód podjęcia projektu

Powodem podjęcia projektu jest brak badań w omawianym, szczegółowym zakresie, a także potrzeba rozwoju badań nad zderzeniem tradycyjnych społeczeństw XIX-wiecznej Azji i Afryki ze zjawiskami typowymi dla nowoczesnego Zachodu, takimi jak rewolucja przemysłowa, komunikacyjna i transportowa.